

Weichbild magdeburski w układzie śląsko-małopolskim.**Tekst uwzględniający wersje sandomierską i krakowską**

Rękopis Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Kielcach, sygn. RK 45/28, k. 102–103

Odczyt: Maciej Mikuła

Artykuł 58 [Gn. 56]

[58] Qui^a monomachaliter suum equalem salutare seu alloqui voluerit, hunc iudicem petere oportebit, ut se intromittere possit de uno suo pacis violatore, quem videat in presenti. Cum hoc per sententiam diffini[k. 102v]/tum fuerit, cum etiam in sententia requiratur, per quem modum se de ipso intromittere debeat, ut sibi in suo iure proficere possit. Tunc sibi diffinitur curialiter per horam vestimenti. Et cum se de ipso intromittat, pronunciat sibi causam, pro qua se de ipso intromiserit, quod statim facere potest^b, si vult, {potest} aut pro eo habere colloquium. Tunc ipsum inculpate oportebit, quod in eo pacem infregit aut in strata regia, aut in villa, qualiter fregit, eodem modo super eum queruletur. Tunc ipsum iterum inculpet, quod ipsum depredavit et eius vim in eo fecerit, quam bene probare poterit. Tunc vulneris cicatricem demonstret, si vulnus sit sanatum. Tunc ulterius conqueratur, quod ipsum spoliaverit vomere^c, sive de ipso tanta receperit, quod bene duellum meretur. Hec tria criminalia facta omnia simul conqueratur, de quocumque horum trium de uno obliviscitur aut tacuerit, extunc suum duellum ammisit. Cum loquatur ulterius: tunc ipsum solum, hoc est propria in persona, ipsum proclamavi clamore. Si fateri voluerit, quod diligit, et si non fatebitur, cum omni iure vincere volo, ut michi vulnere iudicaverit, aut scabini, si sub banno regio fuerit. Extunc ille petat satisfaccionem, quam sibi facere debet. Tamen vir potest suam querimoniam meliorare ante satisfaccione, si voluerit. Facta satisfaccione ille suam exhibeat innocenciam, hoc est iuramentum monomachale, si ipsum iure incitaverit et si hoc fuerit, ibi et si perficere non^c poterit per inbecillitate sui corporis. [/] Quivis vir potest se a duello excusare illi viro, qui sibi paris condicionis non fuerit. Ille autem, qui nobilioris nature fuerit, si ipsum alloquitur. A duello etiam cedere potest, qui post meridiem alloqutus fuerit, nisi ante meridiem esset inchoatum, iudex etiam debet habere clipeum ac gladium illi, super quem alloqutum fuerit. A duello etiam potest excipere vir suos affines, si uterque suus affinis fuerit et ita consanguineitatis linea coniuncti fuerint, quod simul pugnare non poterint. Iudex etiam duos nuncios dare debet cuilibet hiis, qui pugnare debent, qui videant, ut habeant attinenciam secundum veram consuetudinem. Correum et linea^d indumenta induere possunt, quantum placet. Caput et pedes an[te]ja^e nudi sint, in manibus cirotecas habeant, unum gladium in manu nudum et alio cinctus, aut duobus, hoc arbitrio eorum committitur, unum clipeum rotundum in manu, non aliud quam lignum aut correum sit, preter manu^f tectorium, quod debet esse ferreum, unam tunicam absque manicis super preparamenta. Etiam iudex debet indicare pacem circa collum, quod nemo eos impediat circa duellum. Cuilibet ipsorum iudex unum virum dare debet, qui falangam ferat, qui ipsos in nichilo impedire debet^g,

nisi si unus ceciderit, quod falangam desiderat, hoc idem facere debet, nisi voluntas iudicata fuerit, non potest. Postquam circulo pax indicta fuerit, ambo debent circulum affectare, quem ipsis iudex licenciare debet. Finalia ferri/*k. 103*/menta de vaginis deponere debent, nisi licentiam a iudice habuerint. Ambo ornati ire debent ante iudicem, et ambo iurare debent: unus, scilicet actor, quod causa sit vera, pro qua super ipsum querelam fecerit, et respondens, quod sit innocens. Sic ipsos Deus adiuvet ad suum duellum. Sol etiam ipsis vel inter ipsos debet dividi recte, quando primo conveniunt. Si vincetur ille, super quem conqueritur, tunc iudicetur sententia capitali. Si autem vincet, tunc dimittetur cum pena et emenda. Actor primo circulum intrabit. Si alter diu tardaverit, iudex debet ipsum per preconem mittere vocare in illa domo, ubi se preparaverit, et duos iuratos cum ipso mittere debet. Si debet citare primo, secundo, tercio, et si ad terciam citationem non venerit, tunc querulator surgat et se ad duellum exhibeat. Et percuciet statim duos ictus et tercium agat extra ventum, cum quo suum adversarium devicit tali causa sive querela, pro qua ipsum fuerat alloquutus. Et iudex sibi iudicare debet, sicut fuisset duello convictus, si mortuus convictus in furtu aut captiva, aut in tali crimine occisus fuerit cum septem testibus protestare poterit, extunc ad duellum se non indiget exhibere extra ipsum. Si autem alter cognatus mortui, quicumque fuerit, loco ipsius ad duellum se exhibuerit, hic extinguet omne testimonium, quia tunc ipsum absque duello vincere non potest, ut supra est expressum. Sic vincetur et ille, qui ad duellum captivatus aut salutatus fuerit, aut promittit aut fideiussorie fecerit comparere, [/] quod compareat ad iustam responsionem.

^a ozdobny inicjał O wysokości dwóch wersów, in rubrum; ^b nadpisane ręką autora podstawy; ^c zamazana litera; ^d w rkp. skrót sugerujący lineam; ^e odczyt niepewny; ^f w rkp. skrót sugerujący manus; ^g w rkp. skrót sugerujący debent

[hasła: sędzia, pokój, wyrok, prawo, pojedynek sądowy, skarga, droga królewska, oskarżenie, rana, blizna, dobra, sąd królewski, ławnik, gwar, zabezpieczenie, przysięga, niewinność, niepełnosprawność, równy stanem, szlachcic, tarcza, miecz, krewny, zwyczaj, pięściarz, wola, powód, kradzież, świadek, krewny po mieczu, nawiązka, kara sądowa, mulkta, posiedzenie]